

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/90/2024
Identifikačné číslo spisu:	8218202368
Dátum vydania rozhodnutia:	22.10.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:8218202368.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne I.E. H., narodenej X. N. XXXX, H. XX, Y. Y., zastúpenej advokátom JUDr. Petrom Harakálym, Košice, Mlynská 28, proti žalovanej KOOOPERATIVA poisťovni, a.s. Vienna Insurance Group, Bratislava, Štefanovičova č. 4, IČO: 00 585 441, zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Baltazár Mucska, Bratislava, Palárikova 15, o náhradu škody s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Bardejov pod sp. zn. 1C/47/2018, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 12. decembra 2023 sp. zn. 5Co/53/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 12. decembra 2023 sp. zn. 5Co/53/2022 vo výroku, ktorým zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobkyni úrok z omeškania vo výške 5% ročne od 6.5.2017 do zaplattenia zo sumy 2.609,31 eur a od 23.09.2018 do zaplattenia zo sumy 16.815,- eur tak, že žalobu v tejto časti zamietol, ako aj vo výroku o náhrade trov odvolacieho konania, z r u š u j e a vec mu vracia v rozsahu zrušenia na ďalšie konanie.

Uznesenie Okresného súdu Bardejov z 27. februára 2024 sp. zn. 1C/47/2018 z r u š u j e.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bardejov (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom č.k. 1C/47/2018-330 zo dňa 09. 08. 2022 rozhodol tak, že zastavil konanie v časti o zaplattenie náhrady za sťaženie spoločenského uplattenia v sume 22.968 eur, žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni náhradu za bolesť vo výške 2.609,31 eura s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne od 6. 5. 2017 do zaplattenia, náhradu za sťaženie spoločenského uplattenia vo výške 16.815 eur s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne od 23. 9. 2018 do zaplattenia, zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplattenia vo výške 18.945 eur, vyčíslený úrok z omeškania vo výške 431,04 eura, v lehote troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Žalobkyni priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Znalcovi z odboru zdravotníctva a farmácie - odvetvie psychiatria, sexuológia I.. G. Y., priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%. Znaleckej organizácii forensic.sk so sídlom Boženy Nemcovej 8, Bratislava priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%. Svedkovi I.. C. W., priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%.

1.1. Právne odôvodnil súd prvej inštancie svoje rozhodnutie podľa ust. § 420 ods. 1, § 427 ods. 1, § 441, § 444 a § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“), podľa ust. § 4 ods. 2 písm. a), § 15 ods. 1, § 11 ods. 6 a 7 zákona č. 281/2001 Z.z., podľa ust. § 3 Nariadenia vlády č. 87/1995 Z.z., podľa § 2, § 3, § 4, § 5, § 6 ods. 3, § 7 ods. 1 a 6, § 10 ods. 4 zákona č. 437/2004 Z.z. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalobkyňa utrpela poškodenie zdravia pri dopravnej nehode dňa 6. 11. 2016, ktorá bola spôsobená motorovým vozidlom ev. č. H., ktoré viedla vodička Y. W. a ktoré malo uzavreté poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla práve u žalovaného. Žalobkyňa ako poškodená si uplatnila svoje nároky na náhradu škody voči žalovanému (podľa cit. ust. zák. č. 381/2001 Z.z., daná pasívna hmotnoprávna legitimácia žalovaného). Bolestné bolo uplatnené za 985 bodov (17,66 eura/bod). Sťaženie spoločenského uplatnenia bolo uplatnené podaním zo dňa 5. 6. 2018 za bodové hodnotenie 4725 bodov na základe znaleckého posudku I.. W. pri hodnote bodu 19,08 eura/bod. (navýšenie bodového hodnotenia pol. 253 oproti posudku I.. Y. aj z neurologického hľadiska). Zároveň si uplatnila aj zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia o 50 %. Spolu si uplatnila sumu 135.229,50 eura. Žalovaný pri likvidácii poistnej udalosti uhradil žalobkyni sumu 13.047 eur titulom bolestného za 985 bodov pri hodnote bodu 17,66 eura (rok 2016), krátenie plnenia o 25 %, nakoľko poškodená nebola pripútaná bezpečnostným pásom, sumu 35.997 eur titulom sťaženia spoločenského uplatnenia za 2515,50 bodov pri hodnote bodu 19,08 eura (rok 2018), krátenie plnenia o 25 %, nakoľko poškodená nebola pripútaná bezpečnostným pásom, priznané podľa znaleckého posudku I.. Y.; somatická časť bola predmetom skúmania forensic.sk, sumu 22.968 eur titulom sťaženia spoločenského uplatnenia za 1605 bodov pri hodnote bodu 19,08 eura (rok 2018), krátenie plnenia o 25 %, nakoľko poškodená nebola pripútaná bezpečnostným pásom, priznané podľa znaleckého posudku I.. W.; somatická časť bola predmetom skúmania forensic.sk.

1.2. Na základe vykonaného dokazovania súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobkyňa má nárok na náhradu škody spôsobenú pri dopravnej nehode dňa 6. 11. 2016. Je nepochybné, že došlo k poškodeniu jej zdravia a že v dôsledku uvedeného je obmedzená vo svojom bežnom živote, je obmedzená v súkromí, v rodinnom či pracovnom živote. Súd prvej inštancie zohľadnil spoluzavinenie žalobkyne v rozsahu 10 %, zo strany žalovanej neboli produkované žiadne skutkové tvrdenia, resp. dôkazné návrhy, ktoré by odôvodňovali zohľadniť spoluzavinenie žalobkyne vo väčšom rozsahu. Súd žalovanej uložil povinnosť nahradiť žalobkyni náhradu škody: 1/ náhradu za bolestné v sume 2.609,31 eura, čo predstavuje rozdiel sumy 17.396,90 eura po odpočítaní spoluzavinenia v rozsahu 10 % (sumy 1.739,69 eura) a sumy vyplatenej žalovaným 13.047,90 eura (17.396,90 eura - 1.739,69 eura - 13.047,90 eura = 2.609,31 eura). Súd prvej inštancie vychádzal pri určení výšky z bodového hodnotenia 985 bodov pri jeho hodnote 17,66 eura a listiny žalovaného zo dňa 25. 4. 2017. Rozdiel predstavuje navyše krátené spoluzavinenie. 2/ základnú náhradu sťaženia spoločenského uplatnenia v sume 16.815 eur (za 4413 bodov x 19,08 eura/bod = 84.200 eur, všetko v zmysle znaleckého posudku I.. W. po odpočítaní sumy 8.420 eur / 10 % z 84.200 eur / a sumy vyplatenej žalovaným 58.965 eur, t.j. 84.200 eur - 8.420 eur - 58.965 eur = 16.815 eur).

1.3. Pri posudzovaní existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa pre priznanie mimoriadne zvýšenej náhrady za bolesť súd prvej inštancie zohľadňoval rozsah a závažnosť poranení žalobkyne, ktoré utrpela, liečenie (vrátane rehabilitácii, terajších návštev neurológa, či psychiatra, užívania liekov), t.j. liečebného procesu, doliečovacieho procesu aj trvalé následky, ktoré na jej zdraví úraz zanechal. Pri posúdení uvedeného súd prvej inštancie vychádzal z predložených lekárskejších správ, znaleckých posudkov ako aj vyjadrení znalcov pred súdom prvej inštancie, výpovede svedka. U žalobkyne súd prvej inštancie považoval za primerané zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia o 25 % základného bodového hodnotenia. Pri určení výšky zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia súd prvej inštancie vychádzal z bodového hodnotenia ako pri základnej náhrade (bod 45) a teda 4413 bodov pri hodnote bodu 19,08 eura (t.j. 25 % zo sumy 84.200 eur pri 10 % spoluúčasti žalobkyne = 18.945 eur). Vo finančnom vyjadrení zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia predstavuje sumu 18.945 eur.

1.4. Ohľadne výkladu ustanovení § 11 zákona č. 381/2001 Z.z. súd prvej inštancie poukázal na Nález Ústavného súdu SR zo dňa 28. 10. 2021 sp.zn. III. ÚS 215/2020, z odôvodnenia ktorého vyplýva nasledujúce: „33. Poistovňa bola poškodeným priamo žalovaná, a preto sa na priznanie úroku z omeškania vzťahujú ustanovenia, podľa ktorých sa poistovňa dostáva do omeškania bezprostredne po tom, ako si poškodený u nej uplatní svoj priamy nárok na náhradu škody s tým rozdielom, že na úrok z

omeškania nemá nárok za obdobie troch mesiacov na šetrenie poisťnej udalosti a 15 dní na výplatu, ak k výplate žiadanej náhrady skutočne došlo. 34. Tým však zrejme nemá byť dotknutý rozsah poisťného plnenia, ktorým je krytie nárokov poškodeného na náhradu škody spôsobenej prevádzkou dopravného prostriedku, ktorá pre plné (štandardné) odškodnenie na seba viaže aj povinnosť platenia úrokov z omeškania. Zo žiadneho ustanovenia zákona nevyplýva, že by zákonodarca pri pohľadávkach vzniknutých z ublíženia na zdraví (oproti iným škodám) sledoval zvýhodnenie škodcu do takej miery, žeby jeho omeškanie a s tým spojené úroky z omeškania sa viazali nie na výzvu na plnenie, ale na rozhodnutie súdu prvej inštancie. 35. Každý škodca by mohol logicky bez sankcie oddialiť riešenie škody „odkazom na súd“ a neprijateľnosť takejto konštrukcie umocňuje aj predstava, že „čím dlhší súdny proces, tým lepšie pre škodcu“. Trojmesačná zákonná lehota na vybavenie poisťného plnenia a na to nadväzujúca 15-dňová lehota na plnenie podľa zákona o PZP má svoje opodstatnenie v záujme dôsledného vyšetrenia poisťnej udalosti, no nepredstavuje žiadnu liberáciu škodcu od platenia príslušenstva pohľadávky (úrokov z omeškania; § 121 ods. 3 OZ) vzniknutej z ublíženia na zdraví. 36. S tým úzko súvisí aj potreba zamyslieť (a neustále sa zamýšľať) nad dôsledkami, dopadmi (akéhokoľvek) výkladu, ktorý prijíma všeobecný súd. Pokiaľ by skutočne poisťiteľ (terminológia Občianskeho zákonníka) či poisťovateľ (terminológia zákona o PZP) prakticky nemal poskytnúť aj úroky z omeškania skôr ako po uplynutí 15 dní od právoplatnosti rozsudku (keď by sa zjavne vyžadovalo iniciovanie ďalšieho súdneho konania, čo sa nejaví ako práve efektívne), potom sa poisťiteľovi jednoducho oplatí viac súdiť sa a odkladať okamih jeho plnenia (keď pri pokračujúcej devalvácii hodnota peňazí neustále klesá). Účelom zákona o PZP je však zlepšiť postavenie poškodeného - veď aj na ten účel zákonodarca vykreaoval osobitný priamy žalovateľný nárok poškodeného voči poisťiteľovi (bez potreby žalovať aj škodcu). Toho si je vedomý aj krajský súd, ktorý si uvedomuje, že je povinnosťou poisťiteľa prešetriť poisťnú udalosť a poskytnúť plnenie.“ Preto súd prvej inštancie zaviazal žalovaného na zaplatenie náhrady za bolesť vo výške 2.609,31 eura s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne od 6. 5. 2017 do zaplatenia, náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia vo výške 16.815 eur s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne od 23. 9. 2018 do zaplatenia, zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia vo výške 18.945 eur, vyčíslený úrok z omeškania vo výške 431,04 eura (5 % ročne zo sumy 22.968 eur od 23. 9. 2018 do 6. 2. 2019), keďže žalovaný je naďalej v omeškaní s plnením dlhu, pričom počiatok omeškania súd prvej inštancie určil dňom nasledujúcim po uplynutí 3 mesiacov od uplatnenia nárokov žalobkyne plus 15 dní na plnenie peňažného plnenia žalovaným (počítaných pri bolestnom odo dňa uplatnenia nároku dňa 20. 1. 2017 - dátum uvedený na oznámení žalovaného zo dňa 25. 4. 2017 ako deň uplatnenia a pri SSU odo dňa 7. 6. 2018 - doručenie podania žalobkyne zo dňa 5. 6. 2018 žalovanému). Zároveň súd prvej inštancie priznal vyčíslený úrok z omeškania z poisťného plnenia vykonaného v priebehu konania. Následne konštatoval, že v prevyšujúcej časti bolo potrebné žalobu zamietnuť /nad rozsah súm s príslušenstvom priznaných rozsudkom/. V časti zastavenia konania (I. výrok) odôvodnil súd prvej inštancie svoje rozhodnutie právne podľa ust. § 145 ods. 2 CSP.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 12. decembra 2023 sp. zn. 5Co/53/2022 na základe odvolania strán potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti, t.j. okrem výroku o zastavení konania v časti o zaplatenie náhrady za stratu spoločenského uplatnenia v sume 22.968 eur a vo výroku o priznaní úroku z omeškania vo výške 5% ročne od 6. 5. 2017 do zaplatenia sumy 2.609,31 eura a od 23. 9. 2018 do zaplatenia sumy 16.815 eur. Zmenil rozsudok vo výroku o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobkyni úrok z omeškania vo výške 5% ročne od 6. 5. 2017 do zaplatenia zo sumy 2.609,31 eura a od 23. 09. 2018 do zaplatenia zo sumy 16.815 eur tak, že v tejto časti žalobu zamietal. Priznal žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalovanej v plnom rozsahu /z prisúdenej sumy/ s tým, že o výške náhrady rozhodne súd prvej inštancie samostatným uznesením.

2.1. Odvolací súd na základe podaného odvolania preskúmal rozsudok súdu prvej inštancie spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo v zmysle zásad uvedených v ust. § 379 a nasledujúcich CSP, bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa ust. § 385 CSP a contrario, a zistil, že odvolanie žalobkyne nie je dôvodné, a odvolanie žalovaného je dôvodné iba vo výroku o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobkyni úrok z omeškania vo výške 5% ročne od 06. 05. 2017 do zaplatenia zo sumy 2.619,31 eura, a od 23. 09. 2018 do zaplatenia zo sumy 16.815 eur. Vo zvyšku odvolanie žalovaného dôvodné nie je. Odvolací súd mal za to, že súd prvej inštancie v prejednávanej spore správne zistil skutkový stav v

rozsahu potrebnom na zistenie rozhodujúcich skutočností a na základe vykonaného dokazovania dospel k správny skutkový zisteniam a prejednávany spor aj správne právne posúdil okrem výroku ktorým uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni úrok z omeškania vo výške 5% ročne od 06. 05. 2017 do zaplataenia zo sumy 2.609,31 eura, a od 23. 09. 2018 do zaplataenia do sumy 16.815 eur, v tejto časti považoval za potrebné žalobu zamietnuť.

2.2. Odvolací súd sa nestotožnil s právnym posúdením súdu prvej inštancie týkajúcim sa uplatnenia úroku z omeškania. Pri posudzovaní nároku žalobkyne na zaplataenie úroku z omeškania je potrebné vychádzať z ust. § 11 ods. 8 zákona č. 381/2001 Z.z., v nadväznosti na splnenie povinnosti uvedenej v § 11 ods. 6 citovaného zákona. Žalovaný v trojmesačnej lehote od oznámenia žalobkyne o škodovej udalosti splnil oznámením podmienku v zmysle § 11 ods. 6 písm. a) a b) zákona č. 381/2001 Z.z., a to do 3 mesiacov od oznámenia poškodeného o škodovej udalosti skončiť prešetrenie a poskytnúť poisťné plnenie, prípadne poskytnúť poškodenému písomné vysvetlenie dôvodov odmietnutia poskytnúť mu požadované plnenie. Žalovanému na základe uvedeného nevznikla povinnosť zaplatiť úroky z omeškania v zmysle § 11 ods. 8 citovaného zákona a jeho povinnosť plniť vzniká až dorúčením právoplatného rozhodnutia súdu o výške náhrady škody, pričom do omeškania by sa žalovaný mohol dostať až v prípade nesplnenia si povinnosti uloženej mu právoplatným rozhodnutím zaplatiť žalobkyni výšku priznanej náhrady škody. Peňažná sankcia v podobe úrokov z omeškania upravená v § 11 ods. 8 zákona č. 381/2001 Z.z. je viazaná na nesplnenie nepeňažnej povinnosti vyjadrenej v § 11 ods. 6 písm. a) alebo b) v trojmesačnej lehote, a jej účelom je ochrana poškodeného v tom, aby poisťovňa pod následkom tejto peňažnej sankcie nezostala nečinná, a aby bola nútená oznámiť najneskôr v lehote 3 mesiacov poškodenému spôsob vybavenia jeho poisťnej udalosti. Sankcia v podobe úrokov z omeškania je tak viazaná výlučne na nesplnenie tejto povinnosti bez ohľadu na to, aby bolo v konečnom dôsledku o nároku poškodeného na poskytnutie poisťného plnenia v sporovom konaní rozhodnuté. Relevantné tak nie je, ako mala respektíve mohla inak poisťovňa poisťnú udalosť vybaviť. Z uvedených skutkových zistení je podľa názoru odvolacieho súdu nepochybné, že povinnosť žalovaného zaplatiť žalobkyni úroky z omeškania podľa § 11 ods. 8 zákona č. 381/2001 Z.z. tak, ako to vyjadril odvolací súd v ods. 2 svojho rozhodnutia nevznikla. Preto odvolací súd postupom podľa ust. § 388 CSP zmenil rozsudok vo výroku o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobkyni úrok z omeškania vo výške 5% ročne od 06. 05. 2017 do zaplataenia, zo sumy 2.609,31 eura, a od 23. 09. 2018 do zaplataenia zo sumy 16.815 eur tak, že v tejto časti žalobu zamietol.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu v jeho zmeňujúcej zamietajúcej časti úrokov z omeškania podala žalobkyňa dovolanie, ktorým sa domáhala zmeny rozsudku odvolacieho súdu, uplatniac si náhradu trov konania. Prípustnosť dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, pretože jej súd nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolateľka namietala, že odvolací súd výkladom ustanovení § 11 ods. 6, 7 a 8 ZoPZP zásadne poprel účel a význam zákonného predpisu, čo je v rozpore s imperatívom vykonať ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, uprednostňujúc taký výklad, ktorý zabezpečí plnohodnotnú realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických a právnických osôb. Podľa dovolateľky výklad použitý odvolacím súdom odporuje spravodlivému usporiadaniu občianskoprávných vzťahov a popiera samotný účel inštitútu úroku z omeškania. Povinnosťou poisťovateľa je reálne plniť oprávnené a preukázané nároky poškodenému, ktorú keď nesplní, dostáva sa v zmysle § 517 ods. 1 OZ do omeškania, a to bez ohľadu na to, či zašle oznámenie v zmysle § 11 ods. 6 ZoPZP. Ustanovenie § 11 ods. 8 ZoPZP upravuje nárok poškodeného na úrok z omeškania len v súvislosti s porušením povinnosti poisťovateľa v zmysle § 11 ods. 6 ZoPZP, neupravuje však dôsledky omeškania povinnosti plniť samotnú náhradu škody, preto je potrebné takéto omeškanie a jeho dôsledky posúdiť v zmysle § 517 ods. 2 OZ, s odkazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR sp.zn. 25Cdo/895/2008. Právny názor odvolacieho súdu zásadným spôsobom popiera 3 základné funkcie úroku z omeškania - preventívnu, represívnu a satisfakčnú. Poisťovateľ sa môže vyhnúť povinnosti plniť opodstatnené nároky poškodeného prostredníctvom akejkolvek odpovede poškodenému, bez toho, aby mu hrozil postih v podobe úroku z omeškania. Dovolateľka podporne poukázala na nález Ústavného súdu SR č.k. III. ÚS 214/2020-19, ktorým ústavný súd zrušil rozsudok Najvyššieho súdu SR z 26. februára 2019 sp. zn. 1Cdo/212/2017 a vec vrátil dovolaciemu súdu na ďalšie konanie. Ústavný súd pritom konštatoval, že rozhodnutím dovolacieho súdu, ktorým odmietol

sťažovateľovi priznať úroky z omeškania bolo porušené právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

4. Žalovaná sa k podanému dovolaniu vyjadrila písomne, navrhla ho ako neprípustné odmietnuť, resp. ako nedôvodné zamietnuť. Žalobkyňa namietala nesprávnosť rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré má spočívať v nesprávnom výklade ustanovení ZoPZP, čím podľa žalobkyne konajúci súd zásadne poprel účel a význam zákonného predpisu, čo je v rozpore s imperatívom vykonať ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Žalobkyňou uvádzaný dovolací dôvod nie odôvodnený a preukázaný, a tak ako ho formuluje Žalobkyňa nepredpokladá požiadavky zákonných ustanovení na náležitosti dovolania. Uvádzaný dôvod v zmysle ustálenej súdnej praxe nemožno subsumovať pod porušenie práva na spravodlivý proces, nakoľko nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň aj dôvodné.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namiesto je skôr zdržanlivý (uvážený) prístup.

10. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrúva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (viď napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné.

11. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP), v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP, je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

12. Dovolateľka prípustnosť podaného dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v ustanovení § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

14. Pod porušením práva na spravodlivý proces treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom-ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019) ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany.

15. V preskúmvanej veci dovolateľka prípustnosť a dôvodnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) a § 431 ods. 1 CSP vyvodila z toho, že odvolací súd výkladom ustanovení § 11 ods. 6, 7 a 8 zákona č. 381/2001 Z.z. (týkajúcich sa uplatnených úrokov z omeškania) poprel účel a význam zákonného predpisu, čo je v rozpore s imperatívom vykonať ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z obsahu dovolania vyplýva námietka arbitrárnosti právneho posúdenia odvolacím súdom, majúc za to, že predmetným rozhodnutím bolo zasiahnuté do práva dovolateľky na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

16. Zásada iura novit curia („súd pozná právo“) neznamena len to, že súd pozná právo, ale aj to, že si je zároveň vedomý účinkov, ktoré právo v podobe, v ktorej ho súd aplikuje, vyvoláva vo vzťahu k procesnoprávnemu alebo hmotnoprávnemu postaveniu nositeľa práva na súdnu ochranu svojich práv (napr. Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 59/00 z 20. decembra 2001).

17. Všeobecné súdy v sporovom súdnom konaní nemajú poskytovať formálny či formalistický výklad a aplikáciu práva, ale majú poskytovať taký výklad a aplikáciu práva, ktorý je materiálnou ochranou zákonnosti, aby bola zabezpečená spravodlivá a účinná ochrana práv a oprávnených záujmov strán sporu (porovnaj čl. 2 ods. 1 Základných princípov CSP). Civilné sporové konanie sa musí v každom jednotlivom prípade stať zárukou zákonnosti a slúžiť na jej upevňovanie a rozvíjanie. K základným právam strany sporu, obsiahnutým v práve na spravodlivý proces, patrí i právo na uvedenie dostatočných dôvodov, na ktorých je rozhodnutie založené. V súvislosti s riadnym odôvodnením je potrebné uviesť, že vychádzajúc z konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a

judikatúry Ústavného súdu SR (sp. zn. I. ÚS 226/03 zo dňa 12. 5. 2004, III. ÚS 209/04 zo dňa 23. 6. 2004, sp. zn. III. ÚS 95/06 zo dňa 15. 3. 2006, sp. zn. III. ÚS 260/06 zo dňa 23. 8. 2006, sp. zn. III. ÚS 36/2010 zo dňa 4. 5. 2010, sp. zn. I. ÚS 114/08 zo dňa 12. 6. 2008), nie je nutné, aby na každú žalobnú námietku bola daná súdom podrobná odpoveď a rozsah povinnosti odôvodniť súdne rozhodnutie sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí byť analyzovaný s ohľadom na okolností každého prípadu, ak však súd v odôvodnení nereaguje na zásadnú, relevantnú námietku, súvisiacu s predmetom súdnej ochrany prednesenú žalobcom, je potrebné tento nedostatok považovať za prejav arbitrárnosti (svojvoľnosti).

18. Za svojvoľu, ktorá má za následok porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky všeobecným súdom, treba považovať aj nerešpektovanie kogentnej normy a prílišný formalizmus pri výklade a aplikácii právnych noriem, ako aj prípady, ak všeobecný súd svoje rozhodnutie nezdôvodnil buď vôbec alebo tak urobil celkom nedostatočne, prípadne ak ho založil na dôvodoch, ktoré v okolnostiach konkrétnej veci nemajú zjavne žiadnu relevanciu (pozri uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. IV. ÚS 110/09 z 2. apríla 2009). Arbitrárnosť právneho posúdenia zakladá prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, lebo podľa judikatúry ústavného súdu je požiadavka riadneho odôvodnenia rozhodnutia jedným zo základných atribútov spravodlivého procesu. Dodržiavanie povinnosti odôvodniť rozhodnutie má zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť rozhodovania súdov a vylúčiť ľubovôľu, lebo len vecne správne (zákonu celkom zodpovedajúce) rozhodnutie a náležite, t. j. zákonom vyžadovaným spôsobom odôvodnené rozhodnutie napĺňa ako neoddeliteľná súčasť „stanoveného postupu“, ústavné kritériá vyplývajúce preň z ústavy a dohovoru. Z doterajšej judikatúry najvyššieho súdu vyplýva, že aj arbitrárnosť právneho posúdenia veci súdmi nižších inštancií môže odôvodňovať prípustnosť dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP (por. rozhodnutie sp. zn. 4Cdo/5,6/2019, 1Cdo/13/2022).

18.1. Prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd, sú tie, v ktorých táto nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojvoľnej aplikácie jednoduchého práva. Pojem svojvoľe možno interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a v právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či bez bližších nerozpoznateľných kritérií (I. ÚS 533/2016). O svojvoľi (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005, I. ÚS 213/2023).

19. Z rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vyplýva, že výkladom omeškania poisťovateľa s poskytnutím plnenia podľa § 11 ods. 7 zákona č. 381/2001 Z.z. sa najvyšší súd (opakovane) zaoberal vo svojich skorších rozhodnutiach sp. zn. 1Cdo/225/2021 z 27. 4. 2022, sp. zn. 2Cdo/306/2021 z 25. 4. 2022, sp. zn. 4Cdo/99/2022 z 20. 7. 2022, sp. zn. 4Cdo/146/2022 zo 14. 12. 2022, sp. zn. 1Cdo/13/2022 z 28. 2. 2023 (o ktorých odvolací súd v čase svojho rozhodnutia mal mať vedomosť), v ktorých tam konajúce senáty dospeli k záveru, poisťovňa bola poškodeným priamo žalovaná, a preto sa na priznanie úroku z omeškania vzťahujú ustanovenia, podľa ktorých sa poisťovňa dostáva do omeškania bezprostredne po tom, ako si poškodený u nej uplatní svoj priamy nárok na náhradu škody s tým rozdielom, že na úrok z omeškania nemá nárok za obdobie troch mesiacov na šetrenie poisťnej udalosti a 15 dní na výplatu, ak k výplате žiadanej náhrady skutočne došlo. Správnosť predmetného záveru pri zohľadnení systematickej a teleologickej metódy výkladu ustanovení § 11 ods. 6 až 8 zákona o povinnom zmluvnom poistení potvrdil Ústavný súd SR už vo svojich skorších nálezochoch, sp. zn. III. ÚS 214/2020 zo 14. 10. 2021 a sp. zn. III. ÚS 309/2020 zo 14. 10. 2021, ktoré predchádzali spomínaným rozhodnutiam najvyššieho súdu.

20. Pri aplikácii vyššie uvedeného právneho názoru najvyššieho súdu (prezentovaného v zhora citovaných rozhodnutiach) na posudzovaný prípad dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je dôvodné. Odvolací súd vychádzal pri svojom právnom posúdení vzniku nároku na úroky z omeškania

zo znenia ustanovení § 11 ods. 6, 7 a 8 zákona č. 381/2001 Z.z. a ich výkladu, ktorý je v rozpore s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu ako aj ústavného súdu.

21. Tým, že odvolací súd zvolil výklad príslušných právnych noriem v rozpore s ich účelom a zmyslom, porušil právo dovolateľky na súdnu ochranu a spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

22. Dovolanie žalobkyne za takejto situácie je nielen procesne prípustné (§ 420 písm. f) CSP), ale tiež dôvodné (§ 431 CSP), lebo v ňom opodstatnene namietala, že odvolací súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil ako strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Z dôvodu, že konanie bolo zaťažené vadou podľa § 420 písm. f) CSP, bolo potrebné zrušiť rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti výroku týkajúceho sa úrokov z omeškania čiastkových nárokov náhrady škody na zdraví (priznanej základnej náhrady za bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia), ako aj súvisiaceho výroku o náhrade trov odvolacieho konania a zároveň uznesenia Okresného súdu Bardejov z 27. februára 2024 sp. zn. 1C/47/2018 o výške trov konania.

23. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Dovolací súd v súlade s týmito ustanoveniami zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti a vec mu v uvedenom rozsahu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Povinnosťou odvolacieho súdu bude znova rozhodnúť v časti uplatnených úrokov z omeškania, zohľadniac pritom vyššie uvedenú rozhodovaciu prax dovolacieho aj ústavného súdu.

24. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

25. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.